

МОЛЕКУЛЯРНА БІОЛОГІЯ ВІРУСІВ

МОЛЕКУЛЯРНА БІОЛОГІЯ ВІРУСІВ

© Petr Ushakov, 2012

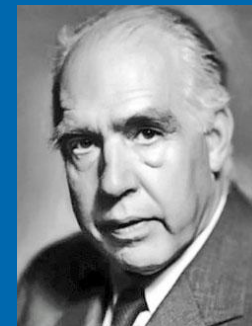
МОЛЕКУЛЯРНА БІОЛОГІЯ ВІРУСІВ

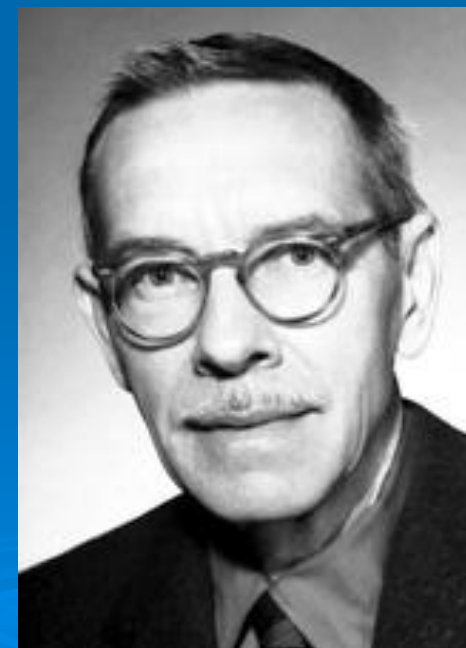
SL

MD

NB

AH

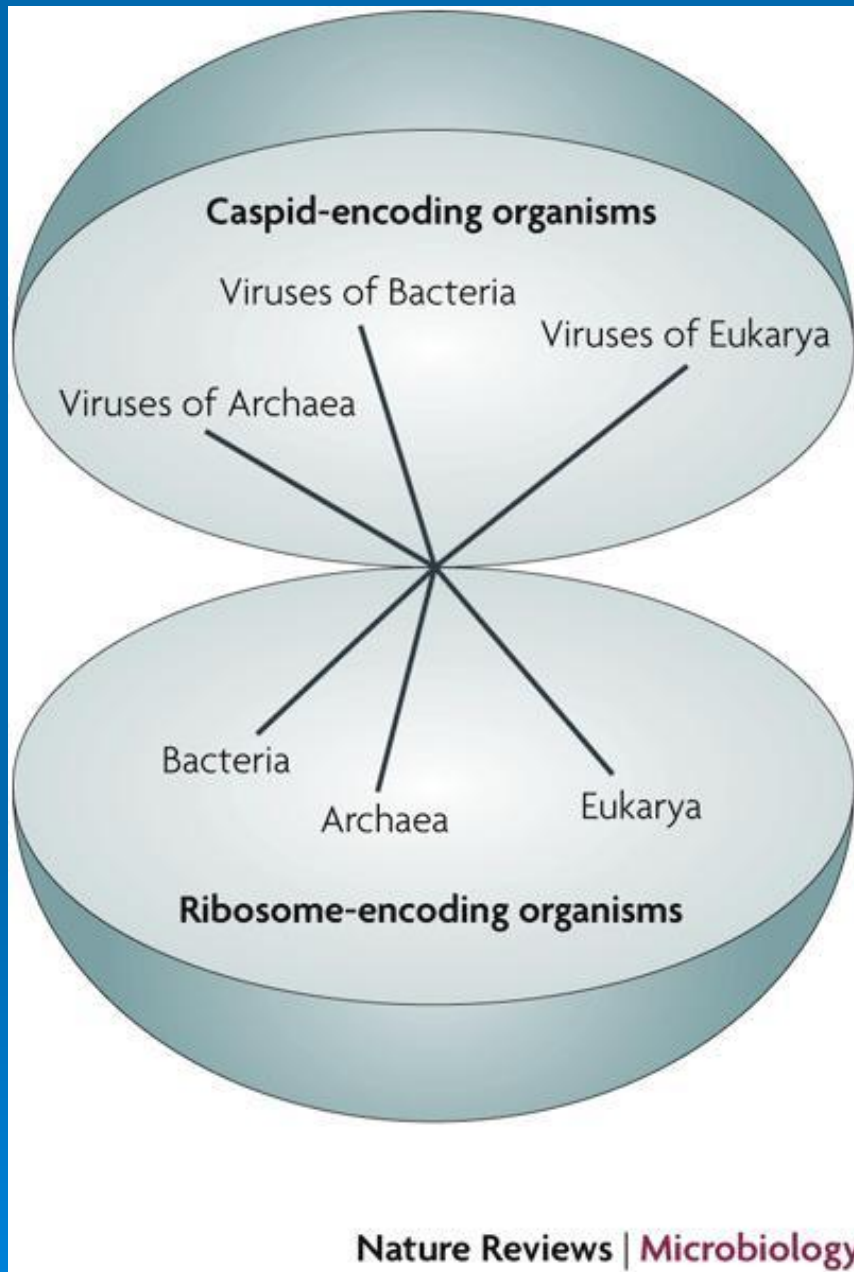

Основні властивості вірусів

- **Можливість фільтрації через бактеріальні фільтри;**
- Існування у вірусів одного типу нуклеїнової кислоти (або ДНК або РНК);
- Відсутність властивих білок — синтезуючих систем;
- **Внутрішньоклітинний паразитизм**
- Відсутність росту та диз'юнктивний спосіб збірки

НЕКЛІТИННІ ФОРМИ ЖИТТЯ!!!

Визначення

“Віруси– облігатні внутрішньоклітинні паразити або симбіонти, які мають власні геноми, що кодують інформацію, необхідну для вірусної репродукції, і відповідно, мають певну супінь автономії від генетичних систем хазяїна, - але **не кодують всю систему трансляції та мембранного апарату.**

(E. Koonin, 2012; Є. Кунін, 2014)

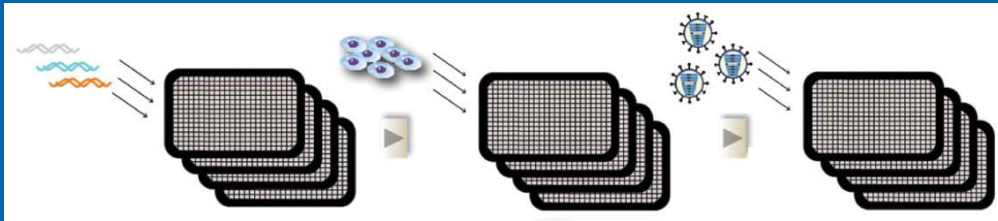

Дві прості речі, які слід завжди пам'ятати щодо вірусів

- **1. Можливий будь-який варіант запису генетичної інформації (РНК, ДНК, 1л, 2л, фрагментовна, амбісенсова etc)**
- **2. АЛЕ РЕАЛІЗУВАТИ ГЕНЕТИЧНУ ІНФОРМАЦІЮ ВІРУС МОЖЕ ТІЛЬКИ ЗАВДЯКИ КЛІТИНИМ МЕХАНІЗМАМ. (незалежно від варіанту запису генетичної інформації вірусів необхідна поява “стандартної” мРНК для синтезу білку.....)**

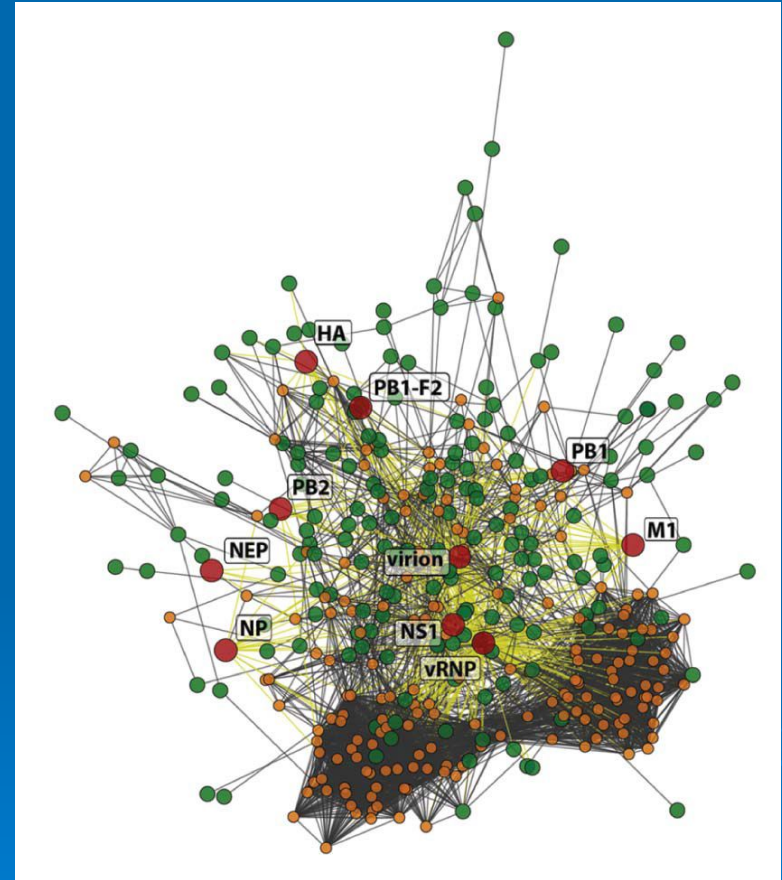

Широкогеномний RNAi скринінг для пошуку клітинних факторів репродукції вірусу грипу

Виявлено 295 клітинних кофакторів, задіяних у ранній реплікації вірусів грипу. Крім цієї групи виявлено: фактори, що включені у кіназ-регулюючу передачу сигналу, убіквітазну та фосфатазну активність та 181 група факторів, що задіяні у високо-специфічну взаємодію вірус-господар. Більше того, було підтверджено, що 219 з 295 факторів є необхідними для ефективного росту вірусів грипу дикого типу (4266 взаємодій між вірусними чи клітинними білками).

*Nature February
2010*

Деякі основні питання молекулярної біології вірусів:

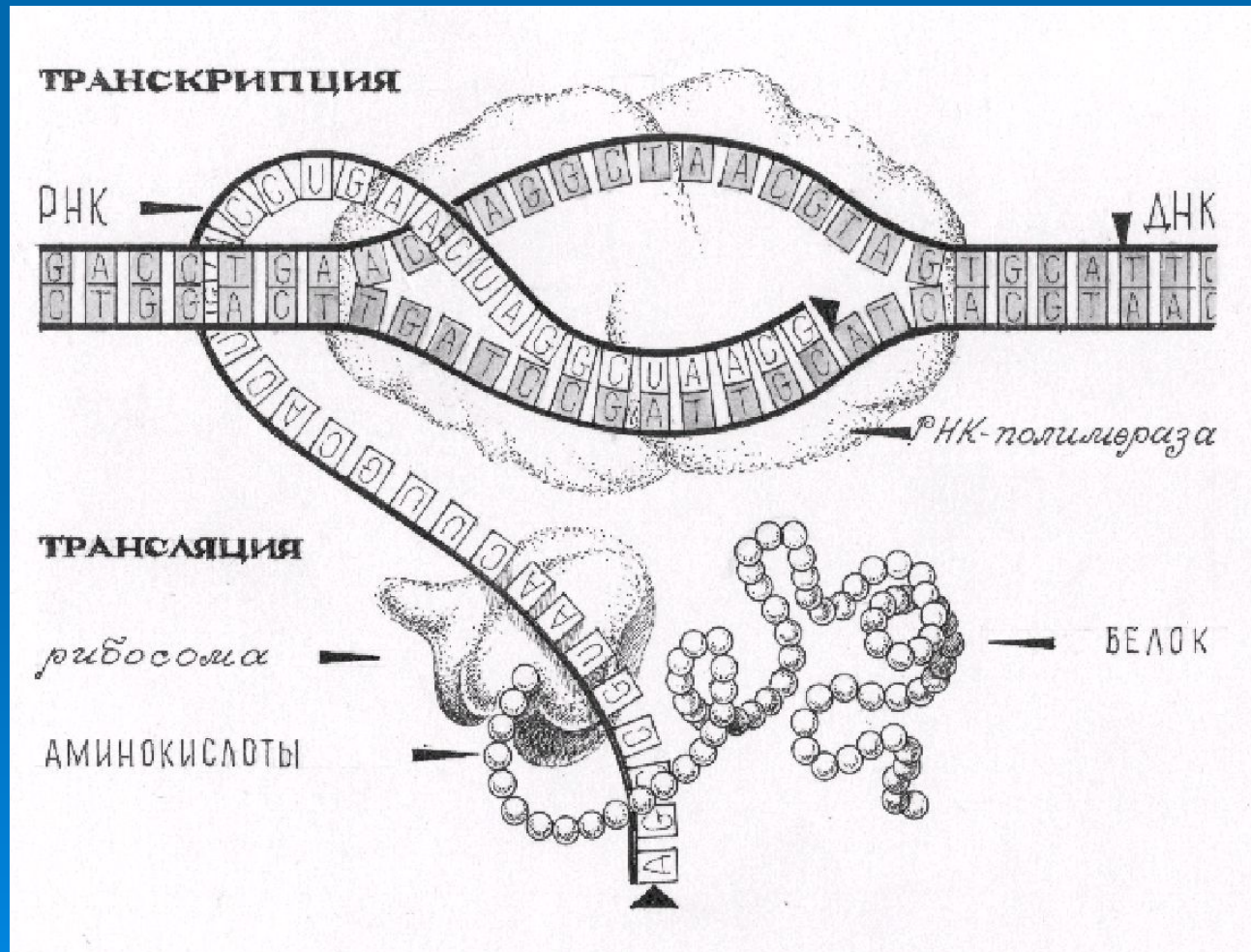
- *Механізми транскрипції вірусів та трансляції вірусних білків*
- *Механізми реплікації вірусів*
- *Молекулярні основи вірус-клітинних взаємодій*

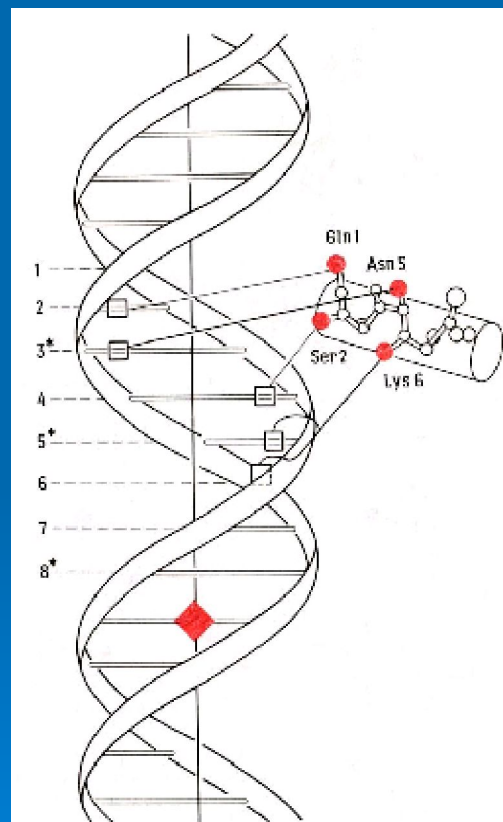
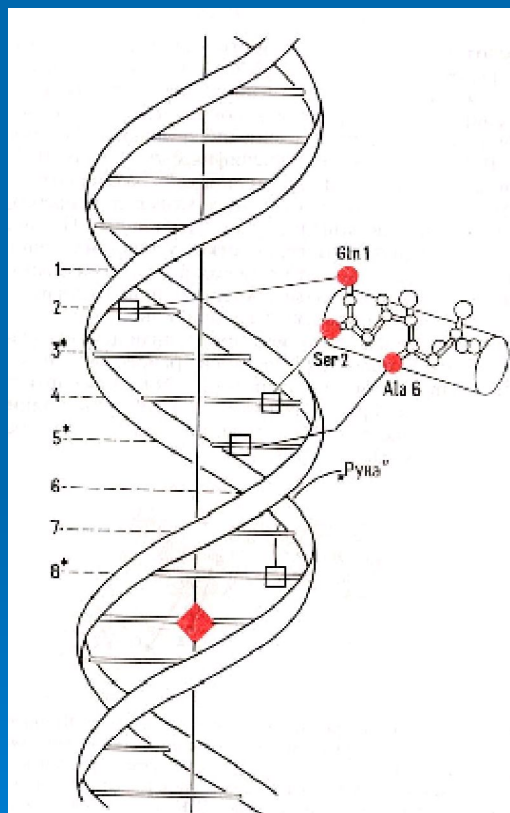
Механізми транскрипції вірусів

Транскрипція і трансляція в прокаріотах

Білок-ДНКові взаємодії

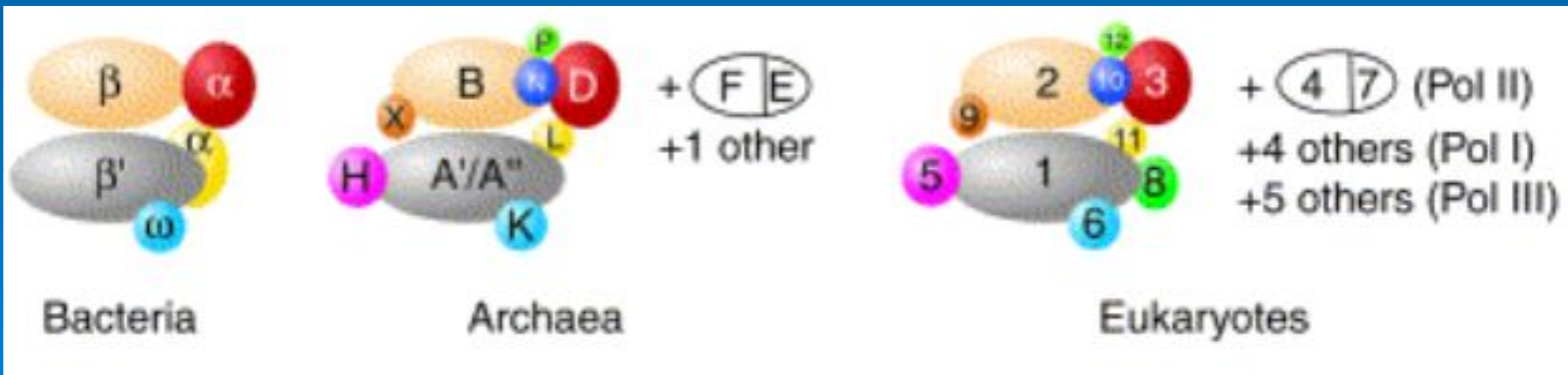

Simple and complex DNA – dependent RNA polymerases

- Viral RNA polymerases (1 subunit)
- Prokaryotic RNA polymerases (4 different subunits)
- Eukaryotic and archeal RNA polymerases (at least 12 subunits)

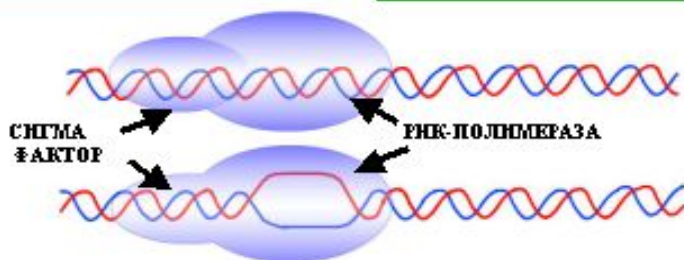
Viruses

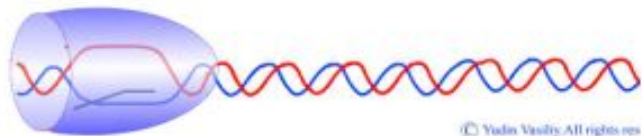
Етапи транскрипції

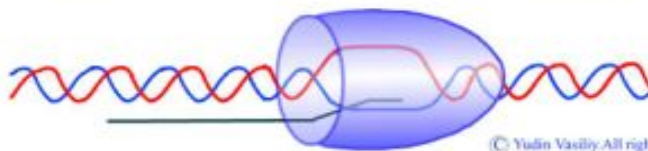
Четыре этапа транскрипции:

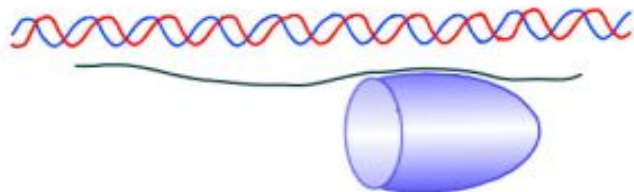
РАСПОЗНАВАНИЕ МАТРИЦЫ:
при участии сигма фактора (у E.coli)
РНК полимеразы связывается с ДНК и
расплетает ДНК в точке инициации
транскрипции

ИНИЦИАЦИЯ:
сигма фактор отсоединился и синтезирована
цель РНК
(2-9 пар оснований)

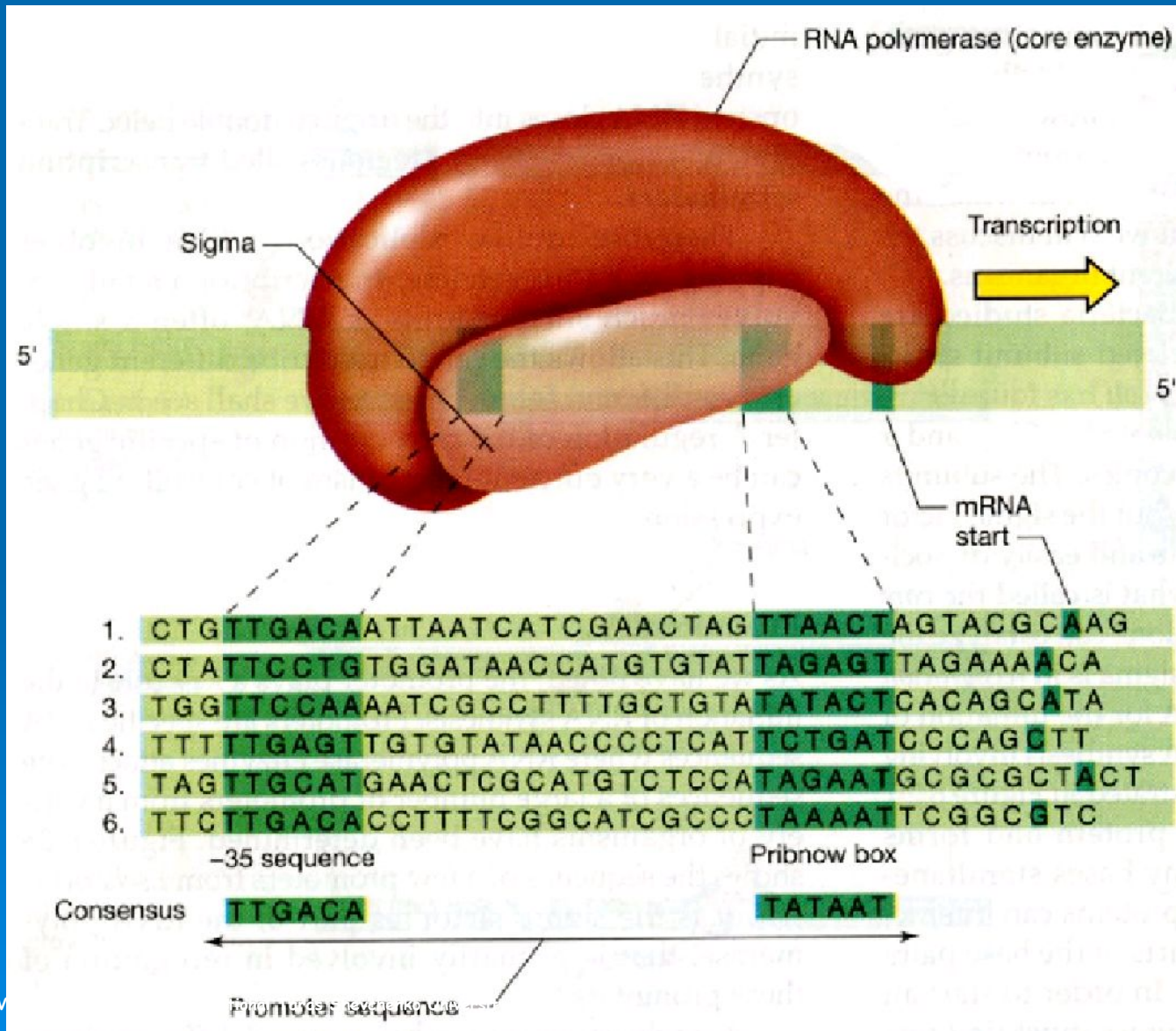
ЭЛОНГАЦИЯ:
движение РНК полимеразы вдоль
ДНК, расплетание ДНК, синтез РНК,
заплетание ДНК

ТЕРМИНАЦИЯ: окончание
транскрипции, распад комплекса
ДНК-РНК-полимераза. Происходит
после распознавания
терминатора

Ініціація транскрипції

Субодиничний склад бактеріальної РНК-полімерази

РНК полімераза

$\alpha_2\beta\beta'\sigma$

Core-фермент

α 40 kD

β 155 kD

β' 160 kD

Факторы инициации

σ

70 kD основная
20 kD транспорт железа
28 kD флагелла
32 kD тепловой шок
54 kD метаболизм азота
22 kD тепловой и окислительный шок
38 kD ? экспрессия каталазы, эндонуклеазы III

Ассоциированные факторы

NusA 55 kD фактор элонгации, паузы, антитерминация λN , аттенюация, котранскрипционное сворачивание РНК

NusG 21 kD фактор элонгации, супрессирует паузы, антитерминация λN

GreA 18 kD разрезание транскрипта 2-3 н. в "арестованных" комплексах

GreB 19 kD разрезание транскрипта до 9 н. в "арестованных" комплексах

Mfd 130 kD освобождение РНК полимеразы, (TRCF) блокированной тиминным димером, активация UvrABC

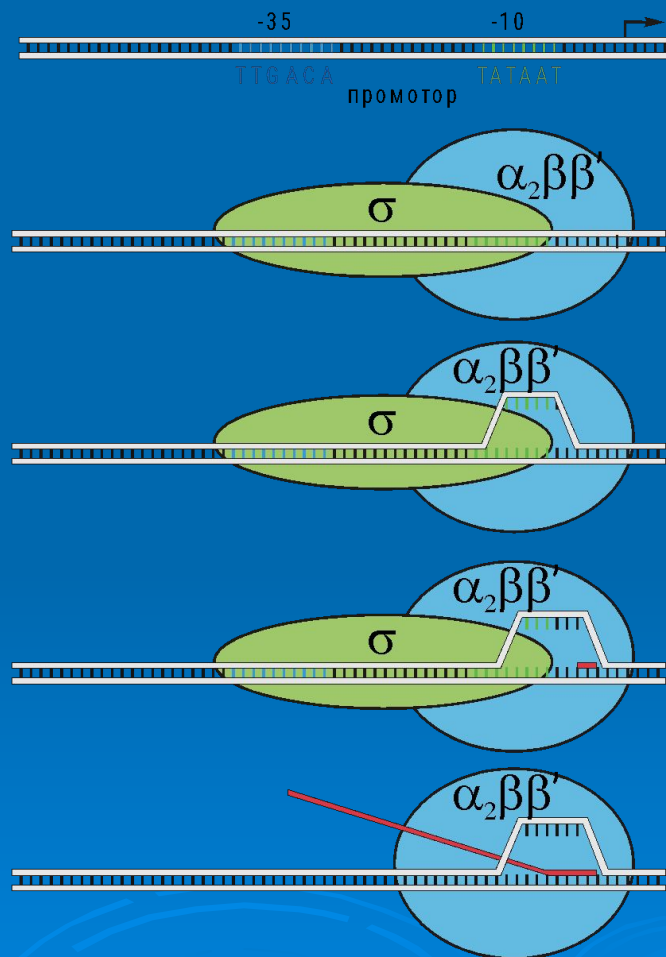
Фактор терминации

ρ 47 kD, гексамер

Послідовність подій ініціації транскрипції

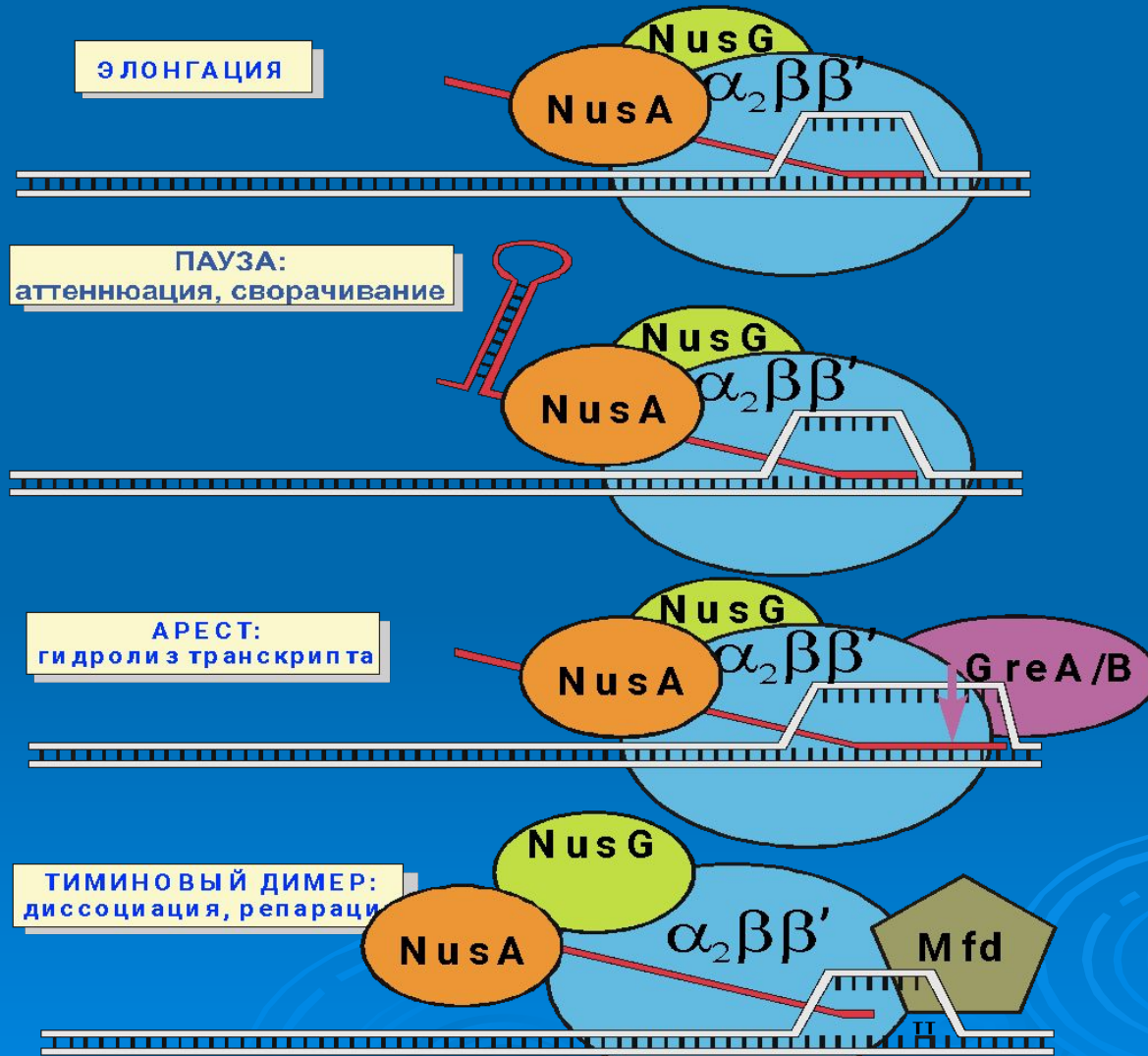

Промоторні області, що пізнаються різними σ -факторами

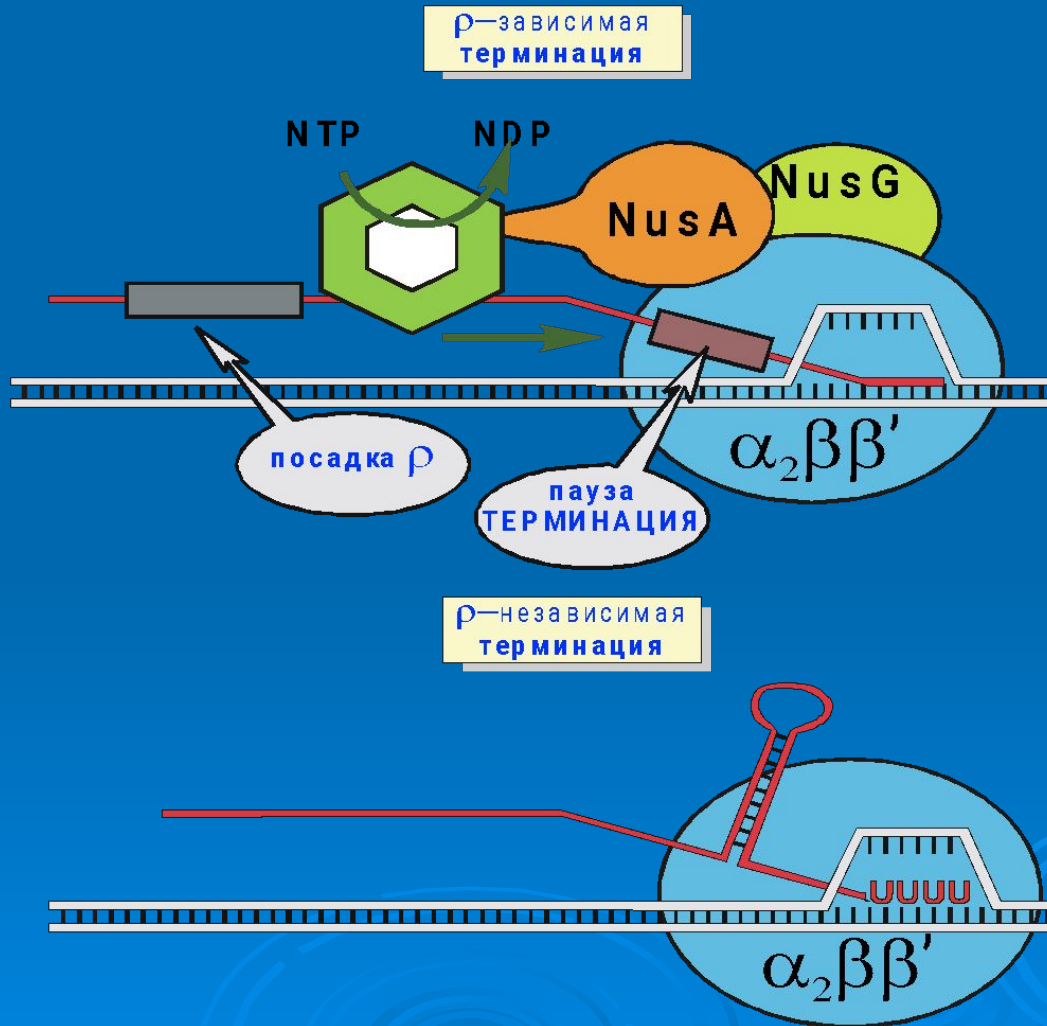
σ	-35	-10
<i>E. coli</i> $\sigma 70$	TTGACA	TATAAT
<i>E. coli</i> $\sigma 32$	TCTC-CCCTTGAA	CCCCAT-TA
<i>E. coli</i> $\sigma 54$	(-24)CTGG-A	(-12)TTGCA
<i>B. sub</i> σA	TTGACA	TATAAT
<i>B. sub</i> σB	AGGTTTAA	GGGTAT
<i>B. sub</i> σD	CTAAA	CCGATAT
<i>B. sub</i> σE	ATATT	ATACA
<i>B. sub</i> σK	AC	CATA---T
<i>B. sub</i> σH	CAGGA	GAATT—T
SPO1 σ^{gp28}	AGGAGA	TTT-TTT
T4 σ^{gp55}	-	TATAAATA

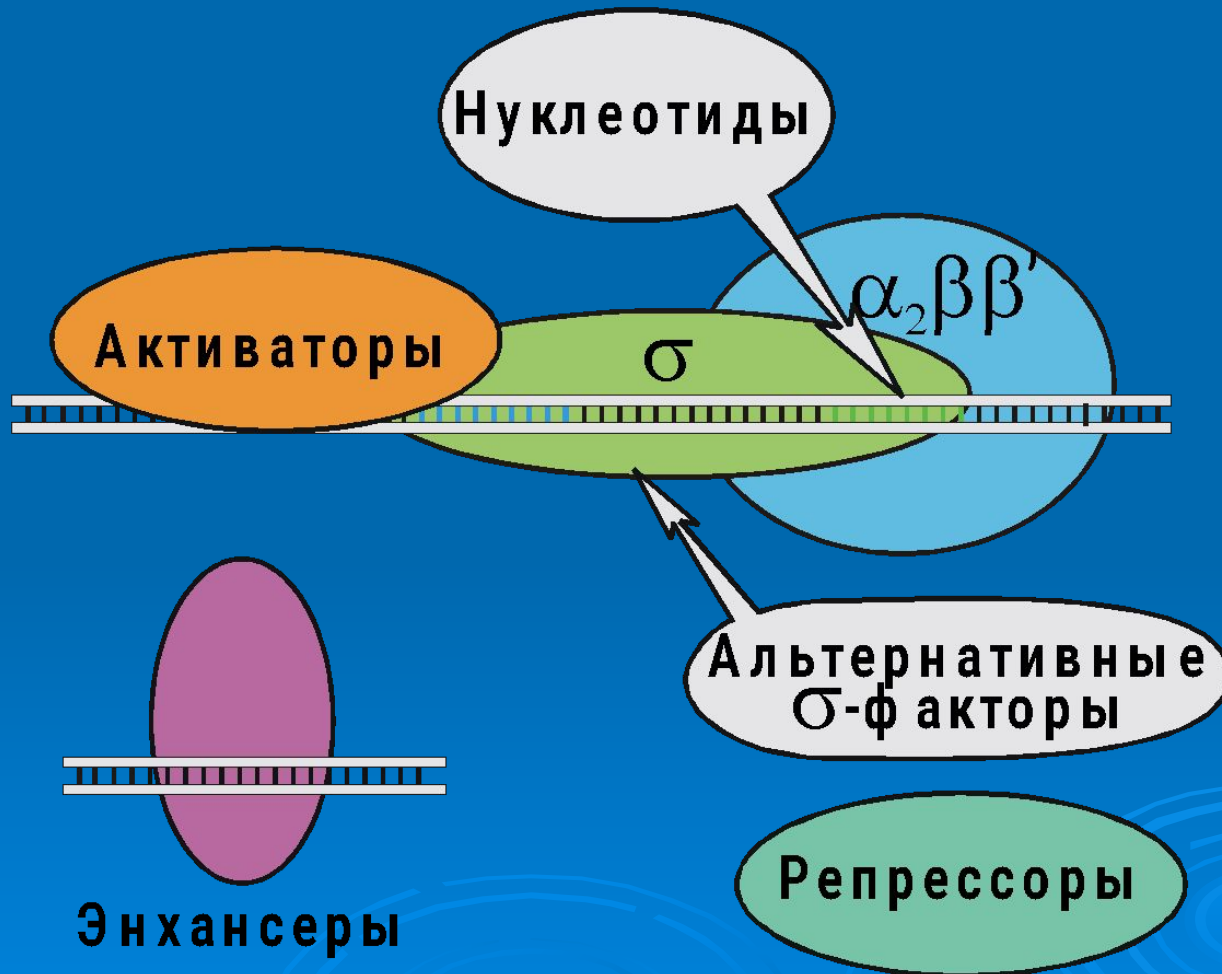
Елонгація транскрипції бактеріальною РНК-полімеразою

Альтернативні механізми термінації транскрипції прокаріот

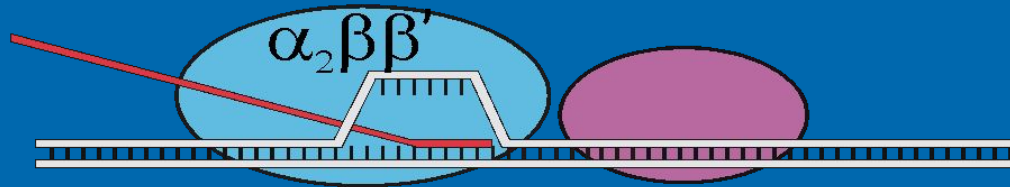

Регуляція транскрипції на стадії ініціації.

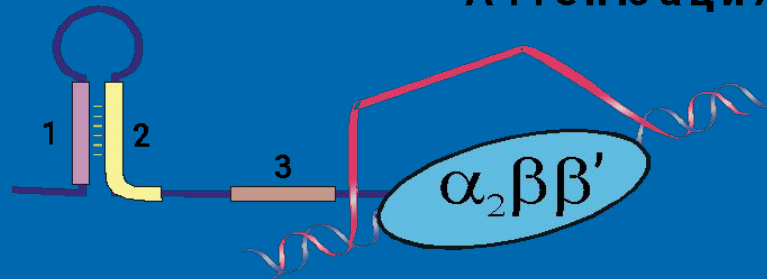

Регуляція транскрипції на стадії елонгації і термінації

Связывание репрессора

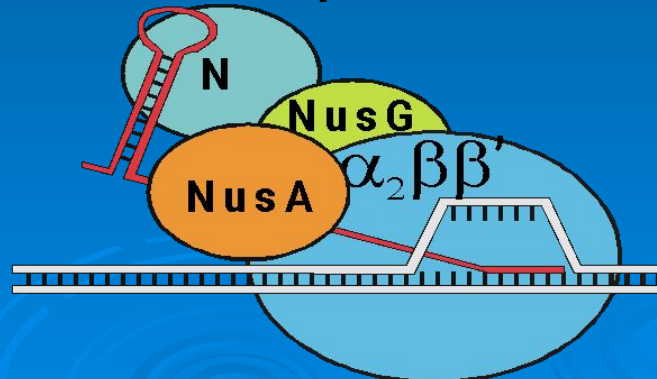

Аттенюация

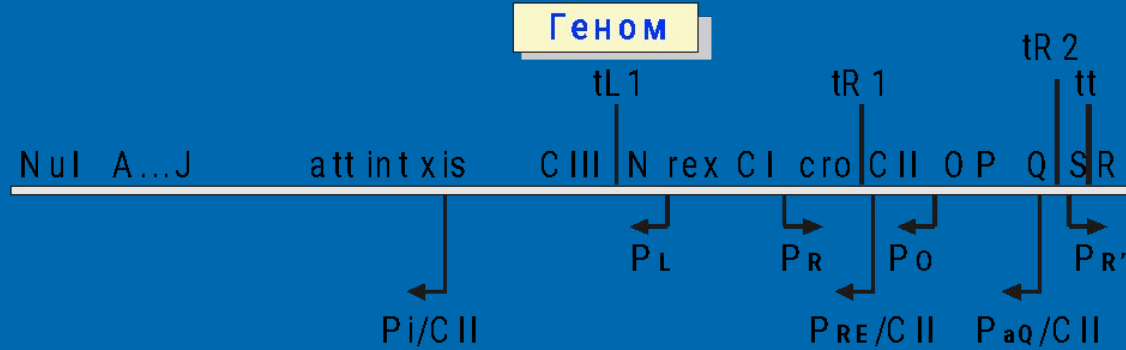

1. Скорость трансляции
2. Скорость транскрипции
3. Связывание белка

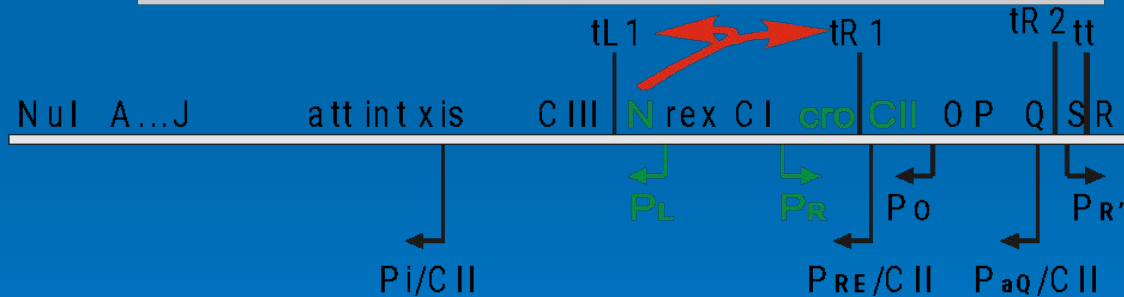
Анти-терминация

Геном фагу лямбда

Ранние гены: *N* выключает терминаторы *tL1* и *tR1*

Отсроченно ранние гены: Принятие решения

Голод

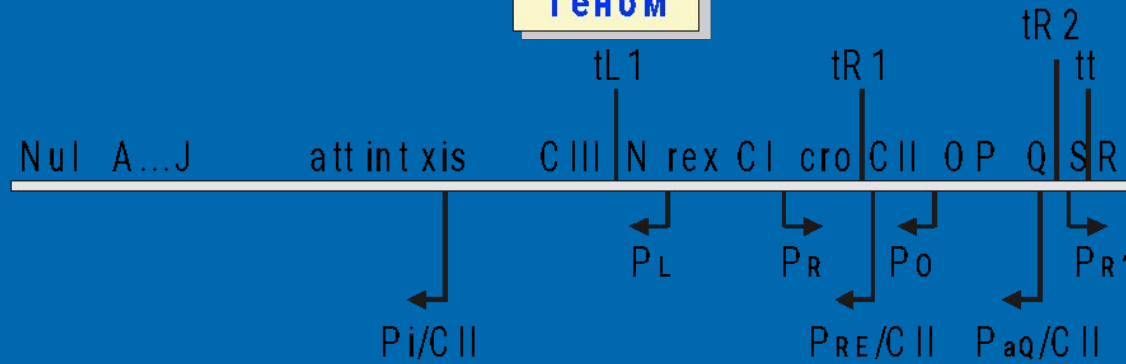
SAMR

HflA

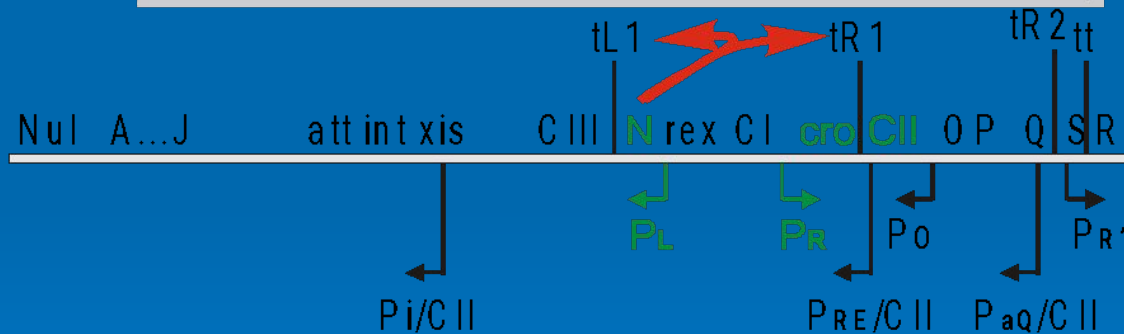
CII

Лизогения

Геном

Ранние гены: N выключает терминаторы tL1 и tR1

Отсроченно ранние гены: Принятие решения

Голод

SAMP

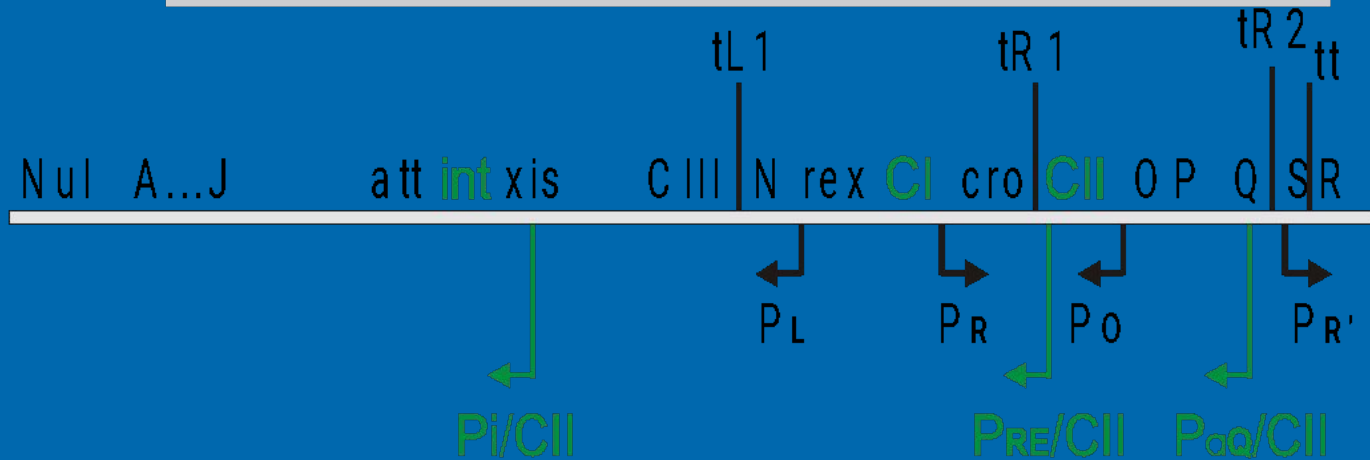
HflA

CII

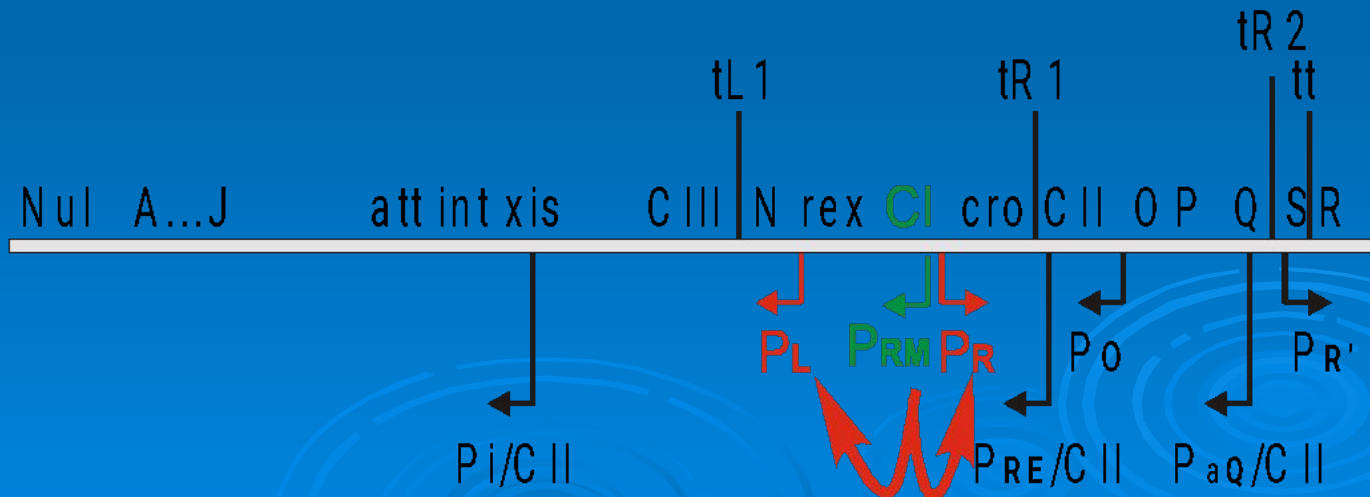
Лизогения

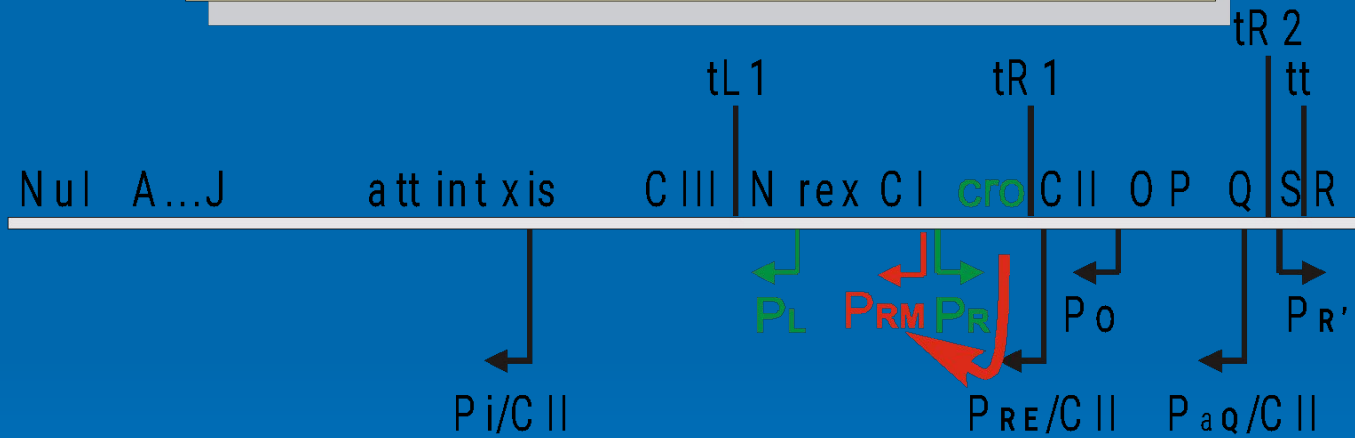
Лизогения: CII включает int, CI и ант исенс Q

Лизогения: CI выключает все, кроме P_{RM}

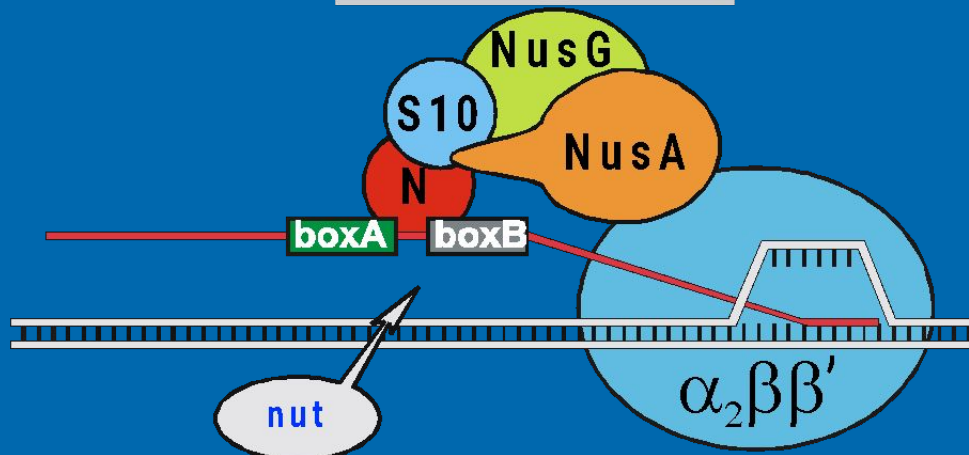
Активация проф ага:
CI разрезает ся *pesA*, что выключает *P_{RM}*

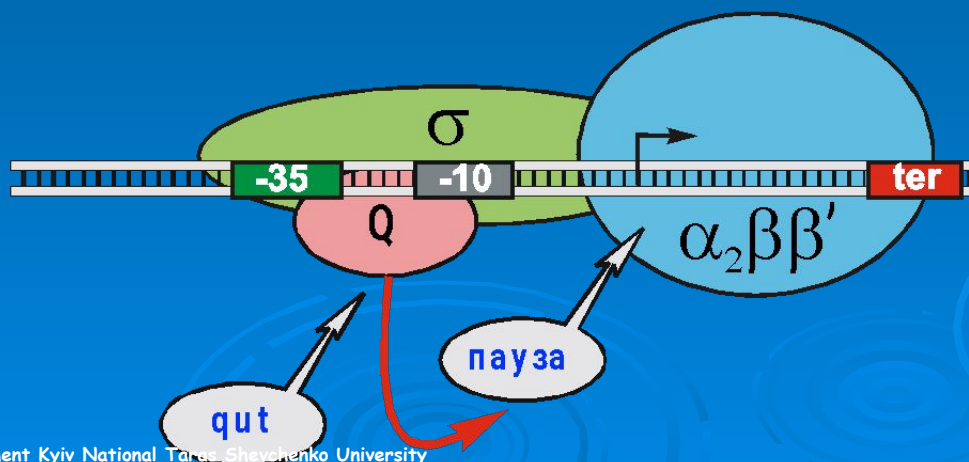

Механізми антитермінації фага λ .

Антитермінація N

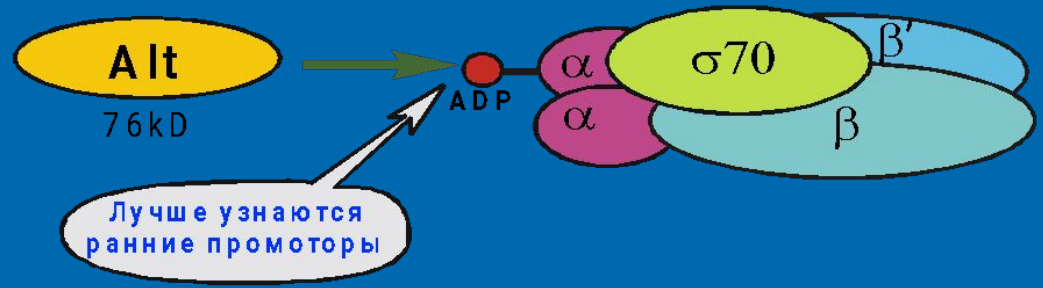

Антитермінація Q

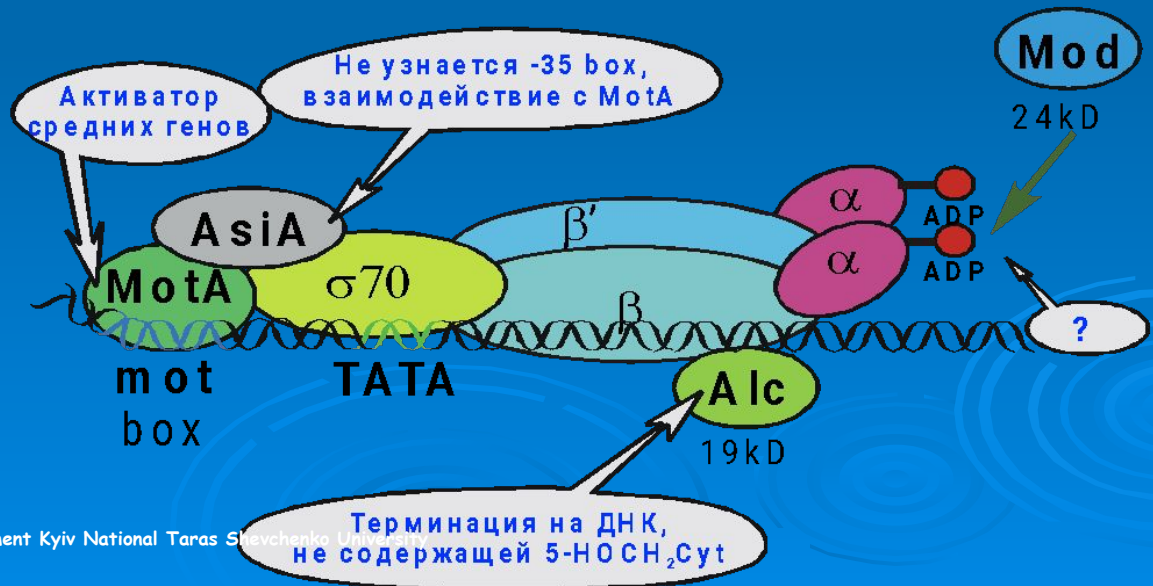

Активация ранних та средних генов бактериофага T4.

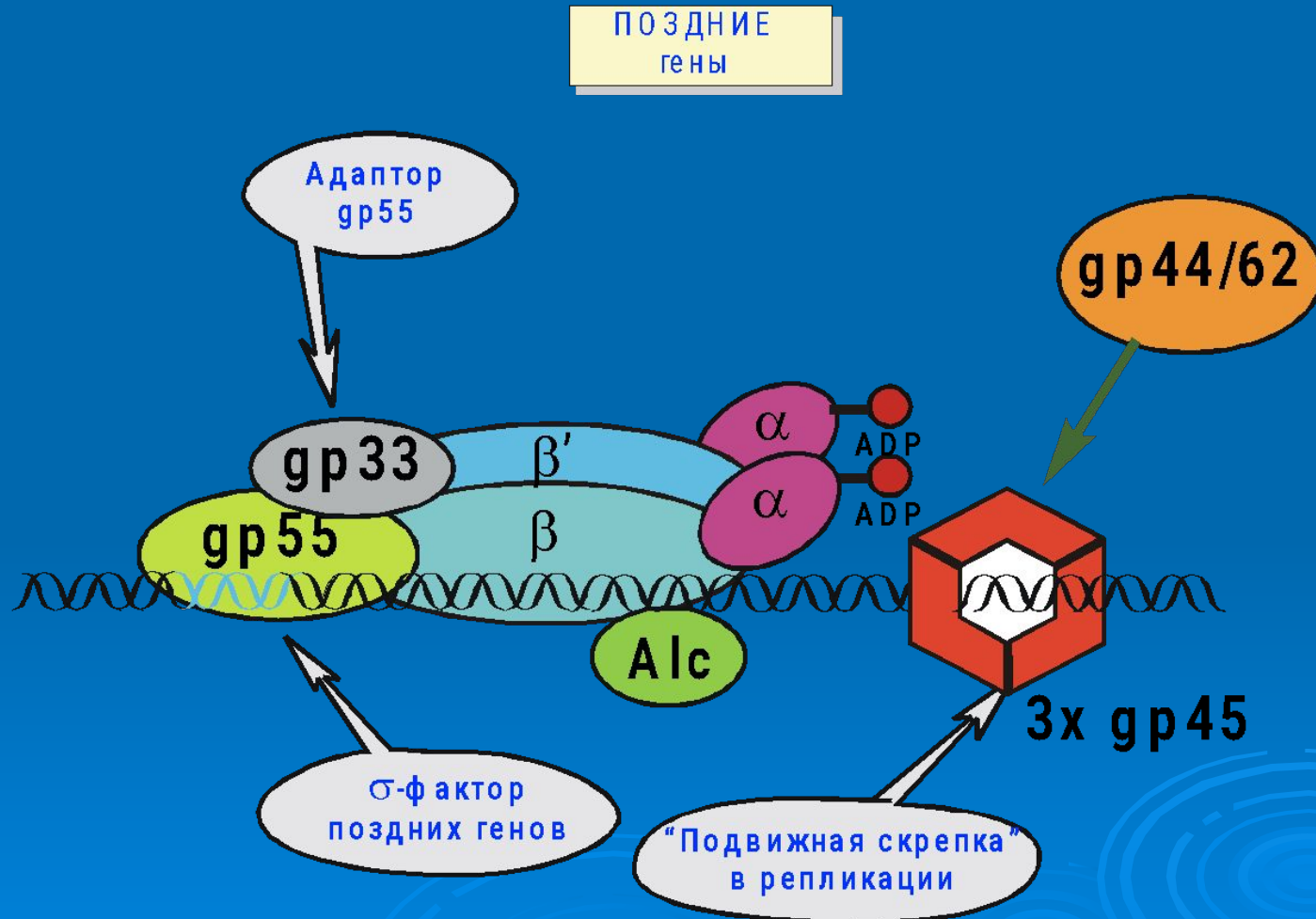
РАННИЕ
гены

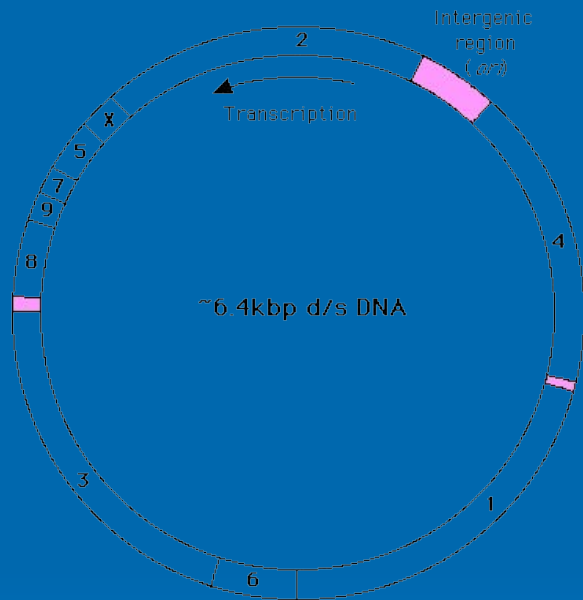
СРЕДНИЕ
гены

Активация поздних генов бактериофага T4.

Геном М13

Gene:	Product Size:	Function:
1	35-40kd	NS membrane protein; few copies/cell; interacts with host <i>fip</i> gene product (thioredoxin); required for assembly
2	46kd	Site- & strand-specific endonuclease/topoisomerase; $\sim 10^3$ copies/cell; required for replication of RF
X (10)	12kd (111aa)	N-terminal fragment of gene 2; ~ 500 molecules/cell; required for replication of RF
3	42kd	5 copies at one end of particle; required for correct morphogenesis of unit-length particles; N-terminal domain binds to F pilus of host cell (receptor)
4	49kd	NS membrane protein; few copies/cell; required for assembly
5	10kd (87aa)	Major structural protein <u>during replication</u> ; $\sim 10^5$ copies/cell; controls expression of g2p; binds to DNA; replaced by g8p during assembly; controls switch from RF replication to progeny (+)stand synthesis
6	12kd (112aa)	~ 5 copies at same end of particle to g3p; involved in attachment & morphogenesis
7/9	3.5kd	~ 5 copies at opposite end of particle to g3p/g6p; involved in assembly
8	5kd (50aa)	Major coat protein: ~ 2700 -3000 copies/virion

- Фаг T7 – синтезується власна ДНКзРНКп (+ продукт гену 2 – інгібітор клітинної ДНКзРНКп)
! – поліцистронні мРНК ранніх генів розщепляться клітинно РНКазо III до моноцистронних
- Фаг N4 - власна ДНКзРНКп присутня в складі віріону (Мм 320 kDa) – транскрипція ранніх генів; + кодується друга ДНКзРНКп для середніх генів (3 субодиниці)

Самостійна робота

- Скласти схему транскрипції фагу M13

